

ÁP DỤNG NGUYÊN LÝ PHÒNG CHỐNG TỘI PHẠM QUA THIẾT KẾ MÔI TRƯỜNG Ở, TẠO GIẢI PHÁP KIẾN TRÚC AN NINH CHO PHÒNG GIAO DỊCH NGÂN HÀNG

PGS.TS.KTS **TRẦN VĂN KHẢI** | BỘ MÔN KIẾN TRÚC XÂY DỰNG, KHOA CÔNG NGHỆ - KỸ THUẬT, TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUỐC TẾ HỒNG BÀNG

TÓM TẮT

Nhiều vụ cướp tiền tại các Phòng giao dịch Ngân hàng vẫn đang xảy ra một cách rất mạnh mẽ, liều lĩnh tại Việt Nam. Tuy nhiên giải pháp kiến trúc hiện nay tại nhiều phòng giao dịch ngân hàng còn rất kém hiệu quả trong lĩnh vực bảo đảm an ninh. Tuy việc phòng chống tội phạm phải được thực hiện một cách cơ bản ở cấp độ vĩ mô, nhất là việc cướp tiền ở ngân hàng đã chuyển dần theo hướng vận dụng giải pháp công nghệ thông tin, nhưng phòng ngừa tội phạm theo cấp độ chuyên ngành thiết kế kiến trúc xây dựng vẫn có hiệu quả cụ thể.

ABSTRACT

Many robberies at bank transaction offices are still happening very aggressively and recklessly in Vietnam. However, the current architectural solutions at many bank transaction offices are still very ineffective in the field of security. Although crime prevention must be implemented fundamentally at the macro level, especially bank robbery has gradually shifted towards applying information technology solutions. However, crime prevention at the level of specialized architectural design and construction is still effective.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Hiện nay, tội phạm cướp tiền tại Phòng giao dịch ngân hàng có tính chất ngày càng ngang ngược, liều lĩnh, gây bức xúc trong dư luận. Trong khi đó, nhiều giải pháp phòng ngừa tội phạm hiện đang vận dụng tại các phòng giao dịch ngân hàng tỏ ra không đủ khả năng bảo đảm an ninh, cần phải xem xét lại trên lý luận và việc áp dụng thực tế, với những quan điểm có tính khoa học và tiên tiến.

Phạm vi bài viết chủ yếu vận dụng phương pháp định tính bàn về các giải pháp trong lĩnh vực Kiến trúc - Nội thất. Các giải pháp công nghệ như: kỹ thuật thông tin, camera, gắn chip vào bó tiền hay ngăn kéo kỹ thuật hai ngăn... giải pháp huấn luyện nhân sự sẽ phải đề cập trong một tài liệu khác.

Kẻ cướp dùng súng khống chế nhân viên qua vách ngăn yếu và thấp. Kẻ cướp đi qua cửa mở trực tiếp vào quầy giao dịch ngân hàng ở Cửa Lò

Kẻ cướp dễ dàng leo lên đứng trên quầy giao dịch Ngân hàng Cửa Lò, Nghệ A. Kẻ cướp dễ dàng bước qua vách kính của quầy giao dịch Ngân hàng Cửa Lò

Khái niệm

Phòng giao dịch của ngân hàng là nơi các giao dịch viên ngân hàng (tiếng Anh: Tellers) thực hiện trực tiếp đón tiếp khách hàng, tìm hiểu và tiếp nhận những yêu cầu của khách hàng và đáp ứng trong phạm vi cho phép. Các không gian chính gồm: Quầy giao dịch ngân hàng; Ghế ngồi chờ, giao dịch của khách hàng; (c) Khu vực văn phòng bên trong quầy có chỗ làm việc của nhân viên giao dịch. (d) Không gian phụ. Ngoài ra, hệ thống an ninh, camera giám sát và yếu tố chức năng, thẩm mỹ đều có vai trò quan trọng.

Khảo sát tình hình an ninh tại Phòng giao dịch Ngân hàng hiện nay

Tình hình trong nước

Theo thống kê, từ năm 2015 đến cuối năm 2023, trên địa bàn cả nước xảy ra 62 vụ cướp liên quan đến các chi nhánh ngân hàng.

Bộ Công an khuyến cáo: Trước thực trạng tội phạm cướp ngân hàng mạnh mẽ, Bộ Công an đề nghị đẩy mạnh các biện pháp phòng ngừa. Theo đó, các

chủ cơ sở kinh doanh chủ động lắp đặt, mở rộng quy mô, nâng cao chất lượng hệ thống camera, phục vụ công tác đảm bảo an ninh, trật tự, kiểm soát địa bàn... Theo thống kê của Bộ Công an, cơ quan công an đã nhanh chóng điều tra, khám phá, xử lý đối tượng gây án đối với 60/62 vụ, đạt tỷ lệ 97%. Như vậy, khả năng nhận diện và truy bắt kẻ phạm tội của ngành công an là rất hiệu quả.

Vấn đề còn lại là phải tạo môi trường an ninh cho các Phòng giao dịch ngân hàng trong lúc bị kẻ cướp tấn công,

Kẻ cướp có súng khống chế bảo vệ, để vào cướp ở ngân hàng ở Hóc Môn
Kẻ cướp là nữ giới ở vụ cướp Techcombank Quận Tân Phú, TPHCM

Kẻ cướp có súng đeo mặt nạ vào cướp tại ngân hàng Bank of America tại
County Route, Pine Island ngày 24/11

Xu hướng sử dụng công nghệ để thực hiện hành vi phạm tội

Riêng năm 1992, tại thủ đô London (Anh) trung tâm tài chính thế giới đã có 291 vụ cướp. Tuy nhiên, theo thống kê của tờ Tấm gương, số lượng vụ cướp ngân hàng tại Anh giảm mạnh tới 90% trong giai đoạn từ 1992-2012. Cùng thời điểm, tại Mỹ, con số này cũng giảm xuống mức thấp nhất trong nhiều thập kỷ. Tổng trưởng của Mỹ Loretta Lynch cho hay: "Thay vì dùng súng và mặt nạ, giờ những tên cướp dùng laptop và mã độc". Tại Anh, riêng năm 2013, tội phạm công nghệ đã chiếm đoạt được các thẻ thanh toán với số tiền thiệt hại lên tới 450 triệu bảng, tăng 16% so với năm 2012. Công nghệ lên ngôi, cướp ngân hàng "kiểu truyền thống" suy giảm.

thậm chí làm nhụt ý chí gây án của kẻ có ý định phạm tội từ khi chưa gây án. Việc kẻ cướp leo qua quầy giao dịch, dùng súng ngăn đe dọa là phổ biến và phải có giải pháp ngăn chặn.

Tình hình quốc tế

Tại Anh cũng đã xảy ra một số vụ cướp ngân hàng nên nhà nước đã phải áp dụng một số biện pháp hiệu quả có thể tham khảo: Dùng hệ thống camera an ninh ngày, đêm cung cấp thông tin về kẻ cướp. Xây vách ngăn xung quanh quầy giao dịch cách ly giữa nhân viên giao dịch và kẻ cướp, chống kẻ cướp leo qua quầy giao dịch vào cướp bên trong. Vách ngăn phải làm bằng vật liệu chống đạn.

Tại Mỹ, FBI năm 2022 công bố thống kê từ năm 1970 cho thấy, số lượng các vụ cướp ngân hàng ở Mỹ đạt đỉnh vào năm 1991 (9.388 vụ) và giảm dần xuống thấp nhất vào năm 2020 (1.500 vụ).

Tại Pháp, từ hơn 5 năm nay, các ngân hàng ở Pháp bố trí khu vực giao dịch tiền mặt và hoàn toàn tách biệt với không gian có sự xuất hiện của nhân viên. Tại các điểm có trao đổi tiền mặt, khách hàng phải đi qua hai lớp cửa đóng mở luân phiên. Nói cách khác, không ai có thể tự ý ra vào... Vì có sự cách ly giữa tiền và nhân viên nhà băng như vậy, các vụ cướp nếu xảy ra, cũng đỡ gây thiệt hại về người. Nước Pháp đã vận dụng các giải pháp áp dụng công nghệ như gắn các chip định vị bó tiền để cho vị trí kẻ cướp đem đi, cấu tạo ngăn kéo tinh xảo, hệ thống Camera công nghệ cao.

Tại Đan Mạch, năm 2000, nước này xảy ra 221 vụ cướp ngân hàng. Con số này giảm dần, từ 2017 đến nay chỉ còn dưới 10 vụ mỗi năm. Năm 2021 còn một vụ. Năm ngoái, không có vụ cướp ngân hàng nào xảy ra tại Đan Mạch, theo tổ chức tài chính Finans Danmark.

Các nước châu Âu đã dựa vào những cơ sở lý thuyết về Phòng chống tội phạm như thế nào, để đề ra các biện pháp giảm hiện tượng kẻ cướp tiền mặt trực tiếp tại các quầy giao dịch ngân hàng. Đáng chú ý là các lý thuyết về Phòng Chống Tội Phạm Thông qua Thiết kế Môi trường (Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED) đã phát triển trước tiên và được chú ý vận dụng tại Châu Âu, nhất định đã đưa đến những hiệu quả đáng kể trong việc tạo lập môi trường an ninh tại các quầy giao dịch ngân hàng ở đây. Vì vậy cần phân tích các nội dung của lý thuyết CPTED này.

Sử dụng Vách kính cao, ngăn cách không gian Khách hàng và không gian Nhân viên giao dịch

LUẬN BÀN VỀ VIỆC ÁP DỤNG CPTED

CPTED được sáng tạo ra trên cơ sở của những hiểu biết cơ bản về tội phạm học, CPTED tiến tới đưa ra nhiều lý thuyết giải thích về nguyên nhân phạm tội, dẫn tới kết quả là việc áp dụng CPTED rất hiệu quả trong công tác bảo đảm an ninh cho các quầy giao dịch ngân hàng.

Lý thuyết về nguyên nhân phạm tội

Người ta nhận thấy: chính môi trường ở có vai trò quan trọng trong nguyên nhân phát sinh tội phạm. Enrico Ferri cho rằng các nhân tố xã hội, kinh tế có vai trò quyết định đối với hành vi phạm tội. Walter C.Reckless - tác giả thuyết "Ngăn chặn tội phạm" cho rằng tội phạm là kết quả của áp lực xã hội tác động của hàng loạt các nhóm nguyên nhân khác nhau: nhóm nguyên nhân từ môi trường sống; nhóm nguyên nhân từ phía người phạm tội; nhóm nguyên nhân từ "Tình huống" cụ thể xảy ra trong môi trường. Vai trò của nạn nhân mất cảnh giác, cô đơn cũng có thể là nguyên nhân thúc đẩy tội phạm.

Lý thuyết về những yếu tố loại trừ tâm lý muốn gây án của kẻ sẽ phạm tội

"Thuyết sự lựa chọn duy lý" cho rằng người có ý phạm tội, trước khi hành động đều cân nhắc xem vụ việc có thể diễn ra

thuận lợi hay không có lợi. Thiết kế môi trường phải loại bỏ những yếu tố thuận lợi cho việc phạm tội, từ đó làm giảm cơ hội phạm tội trong môi trường đô thị.

Ray C. Jeffery sau này làm rõ: Mô hình CPTED nhằm kích thích phản ứng sinh vật học của kẻ sẽ phạm tội cân nhắc về khả năng bị phát giác, không thuận lợi khi gây án.

Jane Jacobs vào năm 1961 nhận định: Việc thiếu giám sát "tự nhiên" trong môi trường đã thúc đẩy tội phạm. Cần phát triển đa dạng các hoạt động trong môi trường, như người dân buôn bán trên vỉa hè

Schlomo Angel vào năm 1968 đề cao giải pháp khoan vùng kiểm soát lãnh thổ, làm khả năng giám sát của người dân và cảnh sát trở nên dễ dàng.

KTS Oscar Newman vào năm 1972 đã nhấn mạnh những nguyên tắc thiết kế nhà cửa đô thị:

(1) Nguyên tắc 1: Việc bố cục không gian cho phép mọi người nhìn thấy và được nhìn thấy liên tục kể cả kẻ sẽ phạm tội. Khi mọi người thấy nhau sẽ cảm thấy an toàn và hợp tác với nhau can thiệp.

(2) Nguyên tắc 2: Mọi người phải có điều kiện sẵn sàng can thiệp, tố cáo tội phạm

khi nó gây án, bằng cách gia tăng điều kiện an toàn tại nơi người dân sống kể cả của người sẽ tố giác tội phạm, và tăng cường nhận thức về nguy cơ bị phát hiện cho kẻ có ý định phạm tội, tạo ra sự dằn dỗi lo âu.

Cần áp dụng Chiến lược CPTED để bảo đảm an ninh tại phòng giao dịch ngân hàng

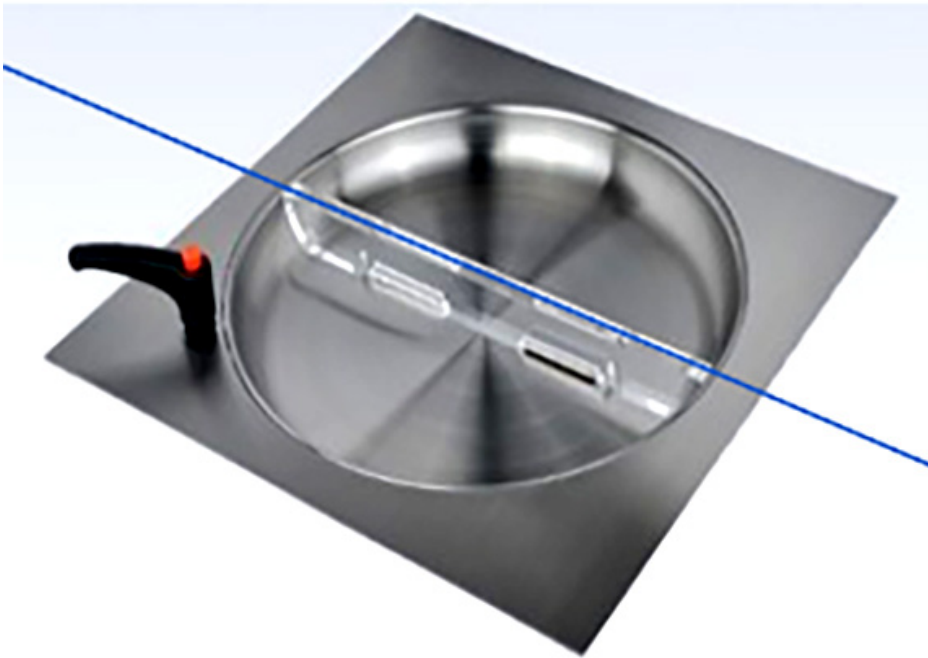
Có 4 chiến lược chủ yếu: (i) Giám sát tự nhiên môi trường; (ii) Củng cố tự nhiên lãnh thổ môi trường; (iii) Kiểm soát tự nhiên việc xâm nhập môi trường; (iv) Thường xuyên bảo trì môi trường.

Áp dụng Chiến lược 1 "Giám sát tự nhiên môi trường"

Áp dụng Chiến lược 1 sẽ làm tăng mối e sợ cho kẻ sẽ phạm tội bằng cách tiến hành các biện pháp để tạo ra hoàn cảnh mọi người có thể được nhìn thấy và thấy được. Kẻ có khả năng phạm tội cảm thấy các tuyến đường trốn thoát của họ bị kiểm soát kỹ và khả năng trốn thoát bị hạn chế và sẽ phải chùn bước. Nên khuyến khích đặt các tiện nghi như: Nơi gửi xe bắt buộc cho khách, nên để xe dưới hầm, thủ tục lấy xe ra không quá dễ, lại có camera; Nên cho phép các hàng quán đặt tại các nơi công cộng gần tòa nhà giao dịch ngân hàng, là phát huy vai trò cộng đồng trong giám sát môi trường

*Chuyển tiền qua khe hở dưới vách kính của vách ngăn quầy
Ngăn kéo thép đặt dưới vách ngăn kính của quầy để chuyển tiền*

Đĩa xoay tròn đặt dưới vách ngăn kính của quầy để chuyển tiền

để cung cấp thông tin, cho việc truy tìm tội phạm; Sử dụng biện pháp công nghệ bằng thiết bị giám sát (như camera), mà hiện nay rất hiệu quả.

Áp dụng Chiến lược 2 “Củng cố tự nhiên lãnh thổ môi trường”

Chiến lược được thực hiện qua việc đẩy mạnh sự kiểm soát thông qua việc xác định không gian rõ ràng. “Củng cố tự nhiên lãnh thổ môi trường” sẽ thực hiện được thông qua việc pháp định không gian rõ ràng làm cho “người lạ” hoặc “những kẻ xâm nhập” bị nổi bật. Trong các phòng Giao dịch ngân hàng, việc quan trọng hàng đầu là phân biệt, cách ly không gian khách đến giao dịch và không gian các nhân viên giao dịch ngân hàng. Hai không gian này được ngăn cách hoàn toàn bởi các vách ngăn kính cường lực hay vật liệu chống đạn khác... làm cho kẻ cướp không thể leo qua quầy

giao dịch hay dùng súng đạn uy hiếp, hại nhân viên.

Áp dụng Chiến lược 3 “Kiểm soát tự nhiên việc xâm nhập môi trường”

Áp dụng Chiến lược 3 nhằm bộc lộ các hành vi xâm nhập bất thường. Theo lý thuyết: Việc pháp định không gian rõ ràng làm cho “người lạ” hoặc “những kẻ xâm nhập” bị nổi bật. Cần tạo lập sự ngăn cách giữa hai không gian Khách hàng đến giao dịch và không gian Nhân viên giao dịch, không được mở cửa trực tiếp để đi lại giữa 2 không gian này. Cần tạo một không gian trung gian là một hành lang ngăn để nhân viên đi qua lại giữa hai không gian khách hàng đến và không gian nhân viên giao dịch. Trạm bảo vệ quầy sẽ đặt cạnh lối vào không gian đi lại trung gian này. Khi có kẻ lạ tự ý xâm nhập vào hành lang này sẽ bộc lộ một hành vi bất thường, sẽ có báo động, cửa cuối hành lang sẽ tự

động khóa lại.

Áp dụng Chiến lược 4: Thường xuyên bảo trì môi trường

Chiến lược 4 được dựa trên “Lý thuyết Cửa sổ vỡ kính” đưa ra bởi James Wilson và George Kelling vào năm 1982 theo quan điểm là: Nếu một cửa sổ kính bị vỡ mà không sửa chữa thì các cửa sổ khác rồi có thể sẽ vỡ. Bởi một môi trường hư hỏng bị coi là thiếu quản lý, sẽ dễ bị kẻ xấu chọn để xâm nhập. Nên nhà cửa phải luôn bảo trì, quản lý tốt.

Tóm lại, để việc giao dịch vẫn tiến hành thuận lợi khi thực hiện các chiến lược ngăn cách nói trên, cần kết hợp vận dụng các giải pháp công nghệ tiên tiến với việc đồng thời sử dụng các thiết bị kiến trúc nội thất thông dụng, như ngăn kéo trượt, đĩa quay, khe hở... đặt dưới vách ngăn quầy./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Dũng, Những vụ cướp ngân hàng mạnh động và khuyến cáo của công an, Báo Người Lao động 09/02/2024 20:25
2. Song Hoàng, 13 vụ cướp ngân hàng đã xảy ra trong khoảng 2 năm, phạm tội ngày càng mạnh động, liều lĩnh VNECONOMY
3. Tr.Đức. Kẻ nổ súng cướp ngân hàng hơn 3,5 tỉ đồng rồi đi mua xe phân khối lớn lĩnh án, Báo Người Lao động 24/08/2022
4. Quốc Thắng. 3 nghi can cướp ngân hàng ở Sài Gòn bị bắt, Tuổi trẻ Pháp luật 28/12/2023
5. Bùi Tư, Bắt tạm giam 3 đối tượng dùng súng cướp 3,8 tỷ của ngân hàng Sacombank. Báo Tiền phong 02/11/2023
6. Sơn Bình, Ngọc Hải. Bắt cô gái đi taxi cướp hơn 2 tỉ của Ngân hàng Techcombank ở Tân Phú. SGGPO 11/10/2020
7. Thụy Trang Truy bắt đối tượng dùng súng cướp ngân hàng, Lao động online 07/02/2024
8. Bảo Vân, Truy bắt đối tượng cướp ngân hàng tại huyện Đức Trọng, Báo Nhân Dân điện tử NDO 07/02/2024
9. Nguyễn Hoàn, Kẻ nổ súng cướp ngân hàng ở Hải Phòng lĩnh án tù chung thân, Báo điện tử Tiền phong 24/08/2022
10. Việt Dũng, Vụ cướp tại Ngân hàng BIDV, Phòng giao dịch Ngũ Hành Sơn, Báo Lao động trên Google News 07/12/2023
11. Võ Nhật Vinh. Kẻ cướp ngân hàng. VnExpress 24/11/2023
12. Lê Tuyền, Công nghệ lên ngôi, cướp ngân hàng “kiểu truyền thống” suy giảm, Đài truyền hình Việt Nam online. 08/07/2014.